

JAZARPEN PSIKOLOGIKOARI,
LANEKO JAZARPEN PSIKOLOGIKOARI,
LANEKO PSIKO-IZUARI, BORTIZKERIA
PSIKOLOGIKOARI, JAZARPEN MORALARI
EDO *MOBBINGARI* BURUZKO
ZENBAIT ALDERDI

MACU ÁLVAREZ

Profesora Asociada de Modelos de Medios de Comunicación de Masas
Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea
Coordinadora de este monográfico

Konplexua eta premiazkoa den eta giza eta gizarte-harremanen kodea arriskutan jartzen ari den arazo baten aurrean, gizakiaren jakin-min intelektualetik sortutako monografikoa duzue hau.

Gauzak horrela, galderak, galdera horiei buruzko hausnarketak eta hausnarketa horietatik eratorritako galdera gehiago aurkituko dituzue hemen. Hasteko ariketa egokia da, konplexua eta premiazkoa delako.

Aztertzen ari garen gertaera honek hainbat izen hartu du: jazarpen psikologikoa, laneko jazarpen psikologikoa, laneko psiko-izua, bortizkeria psikologikoa, jazarpen morala edo *mobbinga*. Horrelakoetan, jazarle deritzen aktoreak edo aktore-taldeak (gizon zein emakume) belaunaldiz belaunaldi transmititu den biziraupenaren, balioen eta printzipioen etikaren eta moralaren kodea mobilizatzea eta lardaskatzea lortuko dute. Gainera, lagunez laguneko eskualdaketaren bidez berretsi egingo dute beren jokaera.

Gertaera honek berekin daraman permisibitatea hainbestekoa izaki, izan ere Legea eta araudiak, talde-hitzarmena, familia-harremanak edota bikote-harremanak eta, areago, baita Giza-Eskubideak ere, urratzen baitira, kalte bakarra eragi-

ten da: ahalegina egingo da, boterearen abusua erabilirik, hautatutako lagunak bertatik desager daitezten eta kalte psikikoa paira ditzaten.

Zergatik? Eta, gainera, zergatik gertatzen da hala gure inguruan nola Sebastopolen?

Zergatik aukeratzen dira pertsona horiek? Norberaren behapenean dago eta ez beste inon, galdera horren erantzuna, intuizio hutsa da, baina esan daiteke pertsona utopikoak direlako hautatzen direla, zintzoak eta bizitzaz gozatzen dakitelako inbidiagarriak direlako. Ordura arte giza duintasunaren kontzeptuarekin batera, solidaritatea tartean delarik, doazen balioetan eta printzipioetan hartzen dute oinarri horretarako, erabateko normaltasunaz eta kontraesanik gabe. eta horixe izango da, hain zuzen, banan-banan ezabatu nahi izanaren zergatia.

Hautatutako lagun horiek, hasiera batean duda-mudatan ibiltzea izango da arazoa. Luzaroan galdetzen diote beren buruari mobeaturik ote dauden eta zergatik gertatzen zaien hori. Galdera ez da: Zergatik, baina, niri?; baizik eta nola izan daiteke lankideen artean honaino iristea eta honelakoak gertatzen uztea? Eta galdezka jarraitzen dute: Baina zergatik ez dit, bada, inork laguntzen?; zergatik uste dute gehiegikeriatan ari naizela?; zergatik ahalegintzen dira bere gogo guztiez argi dagoena ukatzen?; zergatik ez dute agintea, bitartekoak eta erantzukizuna dituztenek ezer egiten?; Zer dela eta, ez naute ulertzen berdin gertatu zaienak edota arazoa begi bistan izan dutenek baino?

Pentsa ote genezake jazarpena pairatzen dutenak pertsona tolesgabeak direla, «pertsona onen» testuingurua aintzat harturik, eta ez dutela inondik inora ere igartzen hartzen ari diren egurra zuzendua, kalkulatu eta indartua dagoela, bat-batean eta kontzienteki aditzen, ikusten, izenpetzen, idazten, sinatzen, asmatzen, umiliatzen, isolatzen eta estigmatizatzen duten lankide talde baten aldetik?

Kontua da jazarriak diren pertsonen ez zaiela buruan sartzen zer ari diren pairatzen, besterik ez. Gaiztakeria hutsa dakusate egoeran. Eta, gainera, hierarkian beren gainetik daudenei edo sindikatuetakoei eskatzen diete laguntza, adiskideei edo senideei, eta paranoikotzat hartzen dituzte.

Jazarriak diren pertsonen puzzlearen pieza lotzea erdiesten dutenean, erre-akzionatu egingo dute eta, zorionez, borroka egingo dute. Ez dute baliabiderik eta ahal dutena egin behar dute. Eta asko egin ahal dute.

Jazarpen psikologikoari buruzko hausnarketa egin beharra dago. Jazarleek eta berorien kideek ez dute, oraingoz, beren estiloa inposatzerik izan. Gutxiengoa dira, onartuak eta eskuz esku aldatuak izan diren balioak hankaz gora jarri nahian. Eta gainera, hainbat dira beren alorrari dagokionean bederen, *mobbing*-aren analisia egiten eta antzemateko ahaleginak egiten ari direnak. Zergatik? Gizarte-neumonia atipikoa bailitzan hedatzen ari delako eta kontrazeinua den boterearen abusua argi eta garbi agertu delako.

Nahitaezko defentsa-estrategia bati erantzuten dio monografiko honek: eza-gutzaren bidezko analisiarenari. Bost Ataletan dago banatuta. Lehenengoan, aurkezpenean, eragina norainokoa den adierazi eta Espainian, laneko jazarpen psikologikoaren jatorrii buruzko ikerketa egin da.

Horrela, Iñaki Piñuel eta Araceli Oñate irakasleen lanez ekin dio. Piñuel irakaslea izan zen gertaera maila orokorrean aztertu zuen lehendabiziko ikertzaile akademikoa. Bere lanaren bidez, estatistika-lagina eta analisia ekarri ez ezik, hausnarketa, proposamenak eta baieztapenak ere gauzatu ditu. Besteak beste direla, Espainian lantokian jazarpena pairatzen dutenak bi milioitik gora izan daitezkeela diosku ikertzaile honek.

Carmen Sánchez andreari, Francisco Javier Vadillo jaunari eta Rafael R. Rosillo jaunari bereziki eskertu nahi diet hasieran zer jazo zen gogoratu nahi izan dutelako. Nork piztu zuen alarma. Nola hasi zen jazarpen psikologikoaren kontu hau guztia azalera irteten.

Bigarren atalean, hausnarketaren bidez, Konstituziotik hasita, indarrean dauden arau bidezko bitartekoez baliatzeko argudio juridikoak eskainik nahi izan ditut.

Honela, Miguel Ángel García Herrera eta Gonzalo Maestro irakasleek arreta irazeki nahi izan dute Nagusi den Lege horren 35. Artikuluaren gainean. Eta honela diote: «Jazarpen moralaren babeserako eremu bihurturik amaituko luke 35. artikulua».

Eskerrak eman nahi dizkiot Cristóbal Molina irakasleari Zuzenbide Penala oinarri hartzen duen defentsarako strategiaren analisia bidezkoa dela uste izan zuelako. Tresna horrek abantailak eta desabantailak dituela erakutsi digu. Eta fiabardurak ezagutzea lagungarri gertatzen da erabakiak hartzeko tenorean.

María José Blanco andreak luze erantzun zion honako galdera honi: Jazarpenaren aurkako legeria? Eta horretarako, Zuzenbidea, Legea, Osasuna, Demokrazia, Herri-Administrazioa edo Enpresa kontzeptuen analisia egin zuen besteak beste.

Jaime Segalés irakasleak jazarpen moralak pairatu izan duten pertsonek, besterik ezean epaitegietara jo behar izan dutenetan, hainbat auzitegitan lortu izan dituzten epaien azterketa eskaini zigun. Formula berriak adituak izan ahal izateko, nahiz eta behar adina baliabide dagoen —eta argi ageri da horrela delaindarrean dagoen lege-antolamenduan.

Hirugarren atala: gizartearen, ekonomiaren eta lanaren alorreko alderdiak.

Laneko jazarpen psikologikoari buruzko hausnarketa eragin digu Miguel Barón irakasleak. Horretarako bi parametro hartu ditu aintzat: boterea eta negoziazioa, jazarpen moralari aurre egitean banaka-banaka jarduten duenaren ikuspuntutik. Era guztietako xehetasunak eta erreferentziak emanaz, bere jakinduriaren partaide egiten gaitu, amaiera eta ondorioak ere argi azalduz.

Manuel Velázquez jaunak berezitasunez ematen dizkigu Lan Ikuskatzailetzaren mailan *mobbingaren* aurka aritzeko dauden aukerak. Bada tresnik, eta erabil daitezke. Beraz, erabili egin behar dira eta erabiliak izan daitezen exijitu.

José Ignacio Pastrana jauna arras zaila den galdera batentzako erantzunen bila ibili da. Zailtasun hori, hain zuzen, datuak aurkitzeak daukan zailtasunaren ondorio da. Maila psikikoan ez ezik, ekonomikoki ere zenbatu daitezke laneko jazarpen moralara gauzatzen ari den kalteak.

Kepa González jaunak egindako azterlanak erakusten digu sindikatuen ikuspuntutik ere azter daitekeela jazarpen psikologikoa. Lan, Ingurugiro eta Osasun Institutu Sindikalak (CC.OO.) egindako lana da. Aplikatzea da helburua.

Rubén Belandia jaunak, STEE-EILAS, sindikatuek jazarpen psikologikoari dagokionez jarduteko dituzten zailtasunak azpimarratu ditu, besteak beste, «sindikatuek laneko osasunean jarduteko ulermen esparru hertsia dagoelako».

Antonio Gonzalez jaunak, UGT, esan du Sindikatuak, langileak eskuordezko eta defendatzeko taldea den neurrian, badituela obligazioak jazarpen psikologikoaren aurkako borrokan. Argi dago.

Medikuntzarekin eta psikologiarekin lotutako alderdiek prebentzioa eta beste patologia batzuekiko bereizketa hartzen dituzte ardaztat, eta laugarren atala osatuko lukete.

Reyes Núñez andreak, ospitaleko enpresa-mediku ohi den aldetik, laneko jazarpen moralaren aurrean prebentzioari ekiteko dauden zerbitzuez egin du hausnar. Medikuntzaren profesional hauek dituzten gutxiegitasunak ere agerian utzi ditu.

María Dolores Peris irakasleak ahalegin izugarria egin du jazarririk dauden lagunei defentsarako estrategiak eskaintzeko. Ileak ere lastu egiten zaizkigu beraren ikerketa-lanak irakurtzean.

Rafael Redondo irakasleak argi eta garbi dio, luze azpimarratzen du, bai eta kritika eginez ere, bere lanean, gaur egun subjektu neurotizatuari beste subjektu batek —neurotizatzaileak— eragiten dion neurosia egozteko dagoen joera —ideologiaren zama ere badu.

Bosgarren atalean nazioarteko testuingurua bilatu eta itxaropenari leiho bat irekiko dioten ekimenak aurki daitezke.

Oscar Arroyuelo jaunak, lantokiko bortizkeria psikologikoa gertatzen deneko egoerek sorrarazten duten kostu ekonomikoak kezkatuak, jazarpen psikologikoaren analisia egiteko eta beraren aurka joateko nolabaiteko interesa erakutsi duten herrietan murgildu da. Ez dago aho bateko erantzunik. Europar Batasuna dugu adibide.

Juan Ignacio Marcos jaunak itxaropena erakusten digun ekimena aurkeztu du: laneko jazarpen moralari buruzko Behatokiaren sorrera Euskal Herrian.

Epaileen alorreko kideak daude ordezkaturik bertan, eta «gai honi dagokionean esanahi juridikoz hartzen diren erabakiak» aztertu eta analizatuko dira.

Sortuko ahal da behatoki gehiago, gehituko ahal da aktore gehiago! Izan ere, jazarpen psikologikoa, jazarpen morala, laneko psiko-izua, bortizkeria psikologikoa edo *mobbinga* oso arazo konplexua eta premiazkoa dela pentsatzen dugu oraindik ere.

ESKERRAK

Topikoa dela pentsa liteke, baina eskerrak eman behar dira jasotako laguntzarengatik.

Eskerrik asko EHUko Lan-Harremanetako Unibertsitate-Eskolako Zuzendariari, Juan Hernández irakasleari, Lan Herramanetan «Laneko jazarpen psikologikoari edo *mobbingari* buruzko hausnarketak eta galderak» izeneko monografikoa onartu duelako. Eskerrik asko, baita ere, UPV/EHUko Lan-Harremanak aldizkariko Erredakzio Kontseiluari eta Idazkari den Luis Belaustegui irakasleari, emandako laguntza oparoagatik. Beraren lankidetzarik ezean, ezinezkoa izango zatekeen.

Eskerrik asko idazle guztiei, jatorrizko kolaborazioen bidez eta geu ere beraien jakinduriaren partaide eginez ahalegin pertsonal eta profesional handia egiteagatik. Batzuek ez zeukaten, hasiera batean, jazarpena hemen planteaturikoaren arabera aztertzeke asmorik; beste batzuk, berriz, jakin minak eraman ditzan uzten dutelako dira aditu.

Eskerrik asko, jakina, Hirigoyen Laneko Jazarpen Moralaren aurkako Euskal Elkarteari eta Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitateko *Mobbingari* aurkako Foroari, saiakerak esfortzua merezi zuela uste izateagatik.

Eta milesker, baita ere, ezinbestekoei; hau da, eskerrik asko ekarpen ekonomikoari esker ideia gauzatzeko bidea eman dutenei: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzza Sailari; Bizkaiko Foru Aldundiko Lan eta Trebakuntza Sailari; Lan Ekintzari (Bilbo); Inguralderi (Barakaldo); Arabako Gizarte-Grauatuen Elkargo Ofizial Argiari; Euskadiko CC.OO.i.; STEE-EILAS Sindikatuari eta Bizkai Zergintza Alkarteari.

Denei, esker anitz, bihotzez.

Baliteke beste urtebete edo bi urte barru berriz ere gai hau erabiltzea eskuartean. Bien bitartean, jarrai dezagun jazarpen psikologikoa, jazarpen morala, laneko psiko-izua, bortizkeria psikologikoa edo *mobbinga* gogoan hartuta, geure buruari galderak egiten.

IDAZLEEI BURUZ

- Macu Álvarez andrea: UPV/EHUko Gizarte-Zientzia eta Komunikazioa Fakultateko Kazetaritza Saileko Masa-Komunikabideen Ereduen Irakasle Laguna. Degree Masterra «Communications Policy», City University, Londres (1986-87). Kazetaria.
- Iñaki Piñuel y Zabala doktorea: Alkalako Unibertsitateko Giza baliabideen Irakasle Titularra. Cisneros izeneko azterlanen zuzendaria da. Goi-teknologiaren alorreko zenbait enpresatako Giza Baliabideen Zuzendaria izan da. Aitzindaria da *mobbing*ari buruzko zabalkuntzan eta ikerketan Espainiann, eta espainian Jazarpen Psikologikoari buruz idatzi diren lehenengo monografikoen egile dugu: «*Mobbing*: Cómo sobrevivir al acoso psicológico en el trabajo», Sal Térrea argitaletxea, 2001; eta «*Mobbing*: Manual de Autoayuda», Aguilar argitaletxea, 2002.
- Araceli Oñate andrea: Alkalako Unibertsitateko irakaslea. Espezialista da komunikazioan eta giza baliabideetan, eta aholkulari lanetan ari da giza baliabideen alorreko zenbait aholkularitza-enpresatan. Cisneros izeneko ikerketa-taldearen kide da.
- Francisco José Vadillo jauna: Doktorea Medikuntzan eta Kirurgian. Espezialista Neurologian. Goi Mailako Teknikaria Laneko Arriskueta. Laneko arriskuen prebentziorako sistemen auditorea. Laneko jazarpen moralaren aurkako Elkarte galiziarraren sortzailea eta presidente ohia. Laneko Jazarpen Psikologikoaren aurkako «Miguel de Unamuno» Fundazioaren sortzailea eta lehendakariordea. Laneko Jazarpen Psikologikoaren aurkako Nazio-Elkarteko kidea.
- Carmen Sánchez andrea: Medikuntzan Dokotrea. Masterra Bioetikan. Masterra Enpresen Zuzendaritzan. Masterra Osasun-Erakundeen Zuzendaritzan. Madrilgo Erkidegoko Ospitaleen Kudeaketa-Teknikaria. Madrilgo Erkidegoko Datuen Babeserako Agentziaren Aholkularia. Zahartze eta Osasun Fundazioaren 2000.eko Saria. Datuen Babesaren 3. Edizioko Saria, 1999. Laneko Jazarpen Psikologikoaren aurkako Nazio-Elkarateak antolatutako Laneko jazarpen psikologikoaren aurkako mugimendua jarri du abian eta Lehendakari izan zen bertan. Lehendakariorde zereginetan dihardu gaur egun elkarte horretan.
- Rafael Rodríguez Rosillo jauna: Derrigorturiko sindikalista ohia. Gizarte-eragilea ezinbestean.
- Miguel Ángel García Herrera doktorea: Katedraduna Euskal Herriko Unibertsitateko Gizarte-Zientziak eta Komunikazioa Fakultateko Zuzenbide Konstituzionalean. Argitaraturik ditu hainbat lan Zuzenbide Konstituzionalaren alorrean: Oinarrizko eskubideak, Autonomia-Zuzenbidea, konstituzio-organok, Gizarte-eskubideak eta Komunitate-Zuzenbidea.

- Gonzalo Maestro doktorea: Katedraduna Euskal Herriko Unibertsitateko Gizarte-Zientziak eta Komunikazioa Fakultateko Zuzenbide Konstituzionalan. Lehen tasuna eman die bere ikerketan honako lerro hauei. Lanaren traktera Konstituzioan, Gizarte-Estatua, Gizarte-Eskubideak eta Konstituzio ekonomikoa.
- Cristóbal Molina doktorea: Lanaren eta Gizarte Segurantzaren Zuzenbidean Katedraduna Jaengo Unibertsitatean. Doktorea Bolognako Unibertsitatean (Italia). Lan-Harremantako Andaluziako Kontseiluaren Enplegu eta Laneko Arriskuen Prebentzio Behatokiaren Zuzendaria. Andaluziako Juntak Laneko jazarpen moralaren tratamendu prebentziozkoa eta juridikoa Ikertzeko bultzatu duen Proiektuaren Arduradun Nagusia. Idatziak ditu 7 monografiatik gora eta 150 artikulua baino gehiago lan-harremanei eta gizarte-babesari buruzko gaien alorreko aldizkari espezializatuetan.
- María Dolores Peris doktorea: Soziologia-Katedraduna Bartzelonako Unibertsitatean. Doktorea Filosofian Valentziako Unibertsitatean. Psikologian Lizentziatua (BU) eta Hezkuntza-Zientzietan (VU). Eragiketa-Ikerketan Diplomaturia (VU). Ikerketa-lerroak: Ikerketa psiko-sozialaren metodologia, batez ere aldaera anitzeko ereduarekin eta neurketa-sistemen eraikuntzan.
- Maria José Blanco andrea: Zuzenbidean Lizentziatua Granadako Unibertsitatean. Jarduera: Abokatu lanetan jardun zuen 2001.era arte. Gazte-Parkinsona diagnostikatu zitzaion 1999.ean eta harrezkero, honakoetara zuzendu du bere prestakuntza akademikoa eta profesionala: gizarte, epai eta osasun-koordinazioa minusbalioetan, parkinsonean eta, bereziki, bortizkeria psikologikoa. Eztabaida, informazioa eta agiriak trukatzeko proiektuen koordinatzailea da: Parkinson-Exp.Rediris.es edo, bereziki Cvv-psi.Rediris.es. OMERen kanpoko lotura hautatu dute Bortizkeria eta Osasuna Egitarauan. Ikerketa-lanak argitaratu ditu. Besteak beste, «Duintasuna eta *mobbinga* Zuzenbidezko Gizarte-Estatu Demokratiko batean» eta «Zigor-bidea *mobbingaren* premiazko tratamenduan integratua», edo «*Mobbingaren* espiral juridikoa», Javier López Paradarekiko lankidetzan. *Mobbinga* definitzeko hipotesiaren egilea Nazioko Plana egiteko, Nafarroako Legebiltzarrak Diputatuen Kongresura helarazi zuten mozioan onartua.
- Jaime Segalés doktorea: Katedraduna (EU) Laneko eta Gizarte-Segurantzaren Zuzenbidean, UPV/EHUko Enpresa-Zuzenbideko Sailean. Abokatu ohia da eta lau monografia idatzi ditu, eta hogeitun artikulutik gora, Laneko eta Gizarte-Segurantzaren Zuzenbidearen alorrean.
- Miguel Barón doktorea: Gizarte-Psikologiako Irakasle Titularra Sevillako Unibertsitatean. Doktorea Psikologian Sevillako Unibertsitatean. Gaur egun Sevillako Unibertsitateko «Psicología del Trabajo de las Organizaciones» (HUM-568) Ikerketa-Taldearen arduraduna da. Espezialista boterearen ana-

lisan eta talde-negoziaketetan. Hainbat dira nazioarteko kongresuetara aurkeztu dituen lanak. «La espiral del *mobbing*» lanaren idazle dugu, (2002), <http://www.lexconsultor.com/boletín/articulos/0026.htm>.

- Manuel Velázquez jauna: Bizkaiko Lan eta Gizarte-Segurantzaren Ikuskaizaitzako Nagusia. Lizentziatua Zuzenbidean. Laneko Seguratasunerako eta Osasunerako Europar Agentziako Administrazio-Kontseiluaren ordezkaria. Ikuskaizaitzaren Eraginkortasunaren Adierazleei buruzko Lan-Ikuskaizaitzako Goi-Mailako Arduradunen Europako Batzordeko Lan-Taldeko kidea. Honako hauek argitaratu ditu, besteak beste direla: «La respuesta Jurídico Legal ante el Acoso Moral o *Mobbing*». Revista de Prevención, Trabajo y Salud, 17. alea, 2002; «La respuesta Jurídico legal ante los Riesgos Psicosociales en el Trabajo», Capital Humano Aldizkaria, 2002.
- José Ignacio Pastrana doktorea: Madrilgo Ibermutuamur-eko Arrisku Arruntan Zuzendaritzako Psikiatra. Honako azterlan hauek egin ditu: «*Mobbing y Burn out* asociados a Incapacidad Temporal», Aldi Baterako Ezgaitasunari buruzko IV Jardunaldi Teknikora aurkeztuan Alacanten, 2002.eko ekainean; eta «Personality Disorders in Victims of Mobbing», 5th European Congress of Personality Disorders delakoan aurkeztua, Munichen, 2002.eko uztailean.
- Kepa González jauna: FOREMeko Prebentzio-Teknikaria. CC.OO. sindikatuarena den ISTASek (Instituto Sindical Trabajo, Ambiente y Salud) eginiko lana aurkeztu zuen, Espainian jazotako 150 laneko jazarpen-kasuri buruzkoa.
- Don Rubén Balendia: STEE-EILAS irakaskuntzako sindikatuko Lan osasun arloko arduraduna. Lan arriskuen prebentzio goi mailako teknikaria (ergonomia eta psikosoziozia aplikatua espezialitate) tituluduna, EHUko Lan Harreman Unibertsitate Eskolak emanda. Seguratasuna higiene eta lan osasun aholkularia tituluduna, Alcalá de Henareseko Unibertsitateak emanda. STEE-EILAS sindikatuak eta Ergonomia Euskal Institutuak antolatutako hiru Udako Ikastaroetako zuzendaria. Bibliotekaria eta Prebentzio Delegatua EHUen.
- Antonio González jauna: Zuzenbidean Lizentziatua, eta Europako Batasuneko Eskubide eta Askatasunetan Aditua. UGT-Euskadin, Atzeritarren Sailko Arduraduna. UGT-Euskadiko Zerbitzu Publikoen Federazioko Lan-Aholkularia.
- María Reyes Núñez andrea: Laneko Medikuntzan Diplomatu eta Doktorea. Espezialista Familia- eta Komunitate-Medikuntzan. Lizentziatua Filosofian eta Etikan Euskal Herriko Unibertsitatean. Enpresako Medikuntza-Zerbitzuburu ohia Gipuzkoako Ospitalean. Herri-Ospitaletako Lan-Medikuen Frantziako Elkartaren Kidea.
- Olga Padiál doktorea: Doktorea Kirurgian eta Medikuntzan Bartzelonako Unibertsitatean. Auzitegi-Medikua. Granadako Lege-Medikuntzaren Insti-

tutuko Auzitegi-Klinikaren Zerbitziburua. Espezialista eta Unibertsitate-Magisterra V.D.C.n Madrilgo Unibertsitate Konplutensean. Laneko Jazarpen Moralaren eta psikologikoaren aurkako Ekialdeko Andaluziako Elkarteko (ACAMTO) Lehendakaria.

- Margarita de la Iglesia doktorea: Doktorea Medikuntzan eta Kirurgian Madrilgo Unibertsitate Konplutensean. Mediku Espezialista Lege- eta Auzitegi-Medikuntzan MUKan. Mediku Espezialista Laneko Medikuntzan MUKan. Unibertsitate-Espezialista V.D.C.en MUKan. FREMAP Zerbitzu Juridikoaren Aditu Lankidea (Ekialdeko Andaluzia). Lanbide-Jarduera: Profesional Liberala Lege-Medikuntzan eta Laneko Medikuntzan.
- Rafael Redondo doktorea: Gizarte-Psikologiako Irakasle Titularra, Laneko Psikologia gaien, Euskal Herriko Unibertsitatean. El Mundo, DEIA eta EGIN egunkarietako zutabegilea izan da. Bost liburu ditu idatzita, eta hogeita hemeretzi zientzia-artikulu. BBVAko eta «Argia» Psikiatria-Ospitalako Prestakuntza-Zuzendari ohia.
- Oscar Arroyuelo jauna: Teknikaria Europako Gaietan Euskal herriko Unibertsitateko Nazioarteko Herri-Zuzenbidea, Nazioarteko Harremanak eta Zuzenbidearen eta Erakundeen Historia Sailean. Masterra Europako Integrazioan, Diplomaduna Nazioarteko Herri-Zuzenbideari buruzko Azterlan Aurreratuetan eta Nazioarteko Harremanetan. Lizentziatua Gizarte- eta Komunikazio-Zientzietan, Kazetaritza espezialitatean. Partaide izan da osasuna sustatzeko Europako The European Network of Health Promotion Agencies (ENHPA) egitarauan, Hirigoyen Laneko Jazarpen Moralaren aurkako Euskal Elkartearen kide sortzailea.
- Juan Ignacio Marcos jauna: Lizentziatua Zuzenbidean Deustuko Unibertsitatean, Bilbon. Masterra Eraikuntza eta Higiezin Enpresen Zuzendaritzan, Madrilgo Unibertsitate Politeknikoan. Abokatu lanetan dihardu maila pribatuan. Argitara atera dituen lanen ardatza Langileen Estatutuaren analisisa izan da.